

KORXONALARDA RAQOBAT USTUNLIGINI SHAKLLANTIRISH

Kamilov Shohruh Yashar o'g'li

Osiyo xalqaro universiteti magistranti

Ilmiy rahbar: prof. B.F.Azimov

Annotatsiya: *Mazkur maqolada korxonalarda raqobat ustunligini shakllantirishning zamonaviy mexanizmlari tahlil qilinadi. Tadqiqotda innovatsiya, bozor segmentatsiyasi va institutsional omillarning biznes samaradorligiga ta'siri o'rganiladi. O'zbekiston iqtisodiyoti misolida korxonalar faoliyatidagi tarkibiy o'zgarishlar va ularning raqobatbardoshlikka ta'siri statistik ma'lumotlar asosida baholanadi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, innovatsion yondashuv va moslashuvchan strategiyalar korxonalarining barqaror rivojlanishida muhim rol o'ynaydi.*

Kalit so'zlar: *raqobat ustunligi, innovatsiya, bozor segmentatsiyasi, iqtisodiy samaradorlik, korxonalar strategiyasi, O'zbekiston iqtisodiyoti*

Zamonaviy iqtisodiyot sharoitida korxonalarining muvaffaqiyati ularning raqobat ustunligini shakllantira olish qobiliyatiga bog'liq. Bozor iqtisodiyoti rivojlanib borar ekan, oddiy narx raqobati o'rnini sifat, innovatsiya va xizmat ko'rsatish darajasi egallamoqda. Shu sababli korxonalar o'z strategiyalarini qayta ko'rib chiqishga majbur bo'lmoqda.

Raqobat ustunligi korxonaning boshqa subyektlarga nisbatan yuqori samaradorlikka erishish imkoniyatidir. Zamonaviy nazariyalarda bu ustunlik innovatsion faoliyat, bilimga asoslangan iqtisodiyot va texnologik rivojlanish bilan bevosita bog'liq deb qaraladi.

Ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, innovatsiyaga investitsiya kiritgan korxonalar uzoq muddatda yuqori daromadlilikka erishadi. Ayniqsa, xizmatlar sektorida bu omil muhim ahamiyat kasb etadi.

Jadval 1. Korxonalar faoliyati ko'rsatkichlari (O'zbekiston)

Ko'rsatkich	2019	2021	2024
Yangi tashkil etilgan korxonalar	92 874	98 912	112 300
Innovatsion faol korxonalar (%)	14.2	18.5	23.7
Xizmatlar ulushi (%)	35.6	38.2	41.5

Manba: O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi

Jadval ma'lumotlari shuni ko'rsatadiki, innovatsion faoliyat ulushi ortib bormoqda, bu esa raqobat ustunligini kuchaytiradi.

1-rasm. Raqobat ustunligini shakllantirish modeli

Ushbu model korxonada ichki resurslaridan boshlab bozorga qiymat yaratish orqali ustunlikka erishish jarayonini ko'rsatadi.

O'zbekiston sharoitida kichik va o'rta biznes subyektlari iqtisodiyotning asosiy drayveri hisoblanadi. Ularning raqobatbardoshligi ko'p jihatdan innovatsion faoliyat va bozorni chuqur o'rganish darajasiga bog'liq. Shu bilan birga, davlat tomonidan yaratilayotgan institutsional sharoitlar ham muhim ahamiyatga ega.

So'nggi yillarda raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi korxonalar uchun yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Elektron savdo, onlayn marketing va platforma iqtisodiyoti raqobat ustunligini shakllantirishda yangi omillar sifatida namoyon bo'lmoqda.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, raqobat ustunligini shakllantirish ko'p omilli jarayon bo'lib, u innovatsiya, strategik boshqaruv va bozorni chuqur tahlil qilishga asoslanadi. O'zbekiston sharoitida korxonalar uchun eng samarali yo'l — moslashuvchan va innovatsion strategiyalarni qo'llashdir. Bu esa ularning uzoq muddatli barqaror rivojlanishini ta'minlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi (2024).
2. World Bank (2024). *Uzbekistan Country Report*.
3. OECD (2023). *SME and Entrepreneurship Outlook*.
4. Schumpeter, J. (1934). *Theory of Economic Development*.
5. UNDP (2022). *Innovation and Competitiveness Report*.